

DLA doktori értekezés tézisei

Balogh Máté

Szőllősy András vokális művészete

Témavezető: Péteri Lóránt (PhD)

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28. számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok besorolású
doktori iskola

Budapest

2018

I. A kutatás előzményei

Szóllósy András zeneszerzői munkásságáról eddig leginkább olyan írások születtek, amelyek hangszeres darabjaira fókuszálnak. Kárpáti János számtalan tanulmányában, kismonográfiájában, illetve beszélgetőkönyvében Szóllósy zeneszerzői szokásait a teljes hangszeres életművén át kimerítően tárgyalta, vokális technikáiról azonban csak egyetlen rövid cikke szól, a nyolcvanas évek négy nagy kórusművét bemutatandó. Ezeken kívül, illetve az egyes művek ősbemutatóit követő rövid koncertkritikákon túl Farkas Zoltán néhány cikke világít rá valamelyest Szóllósy vokális darabjainak egyes részleteire. Az elmúlt időben Pálfi Csaba írt doktori disszertációt Szóllósy hangszeres *corpusa*, illetve a halál és gyász kapcsolatáról, de a vokális természetű művekkel ő sem foglalkozott behatóan. A mindenkori magyar koncertélet programjaiban is nagyon ritkán szerepelnek ezek a művek, tájékozódásom alapján a széles szakma sem nagyon tud róluk.

Munkám során ennek a hézagnak a betömése volt a célom: hogy bemutassam Szöllősy vokális művészetét. A zenedarabok mellett egyes szöveges írásait, illetve elsődleges zeneszerzői munkájának melléktermékeit: a mozgalmi dalokat, az alkalmi kompozíciókat és a dalszövegeket is fontosnak tartottam megemlíteni.

II. Források

Disszertációm elsődleges forrásai Szöllősy kiadott zenei kompozíciói, illetve folyóiratokban, tanulmánykötetekben megjelent szöveges írásai. Mindemellett olyan munkákat is bemutatok, amelyek kiadatlanok, könyvtárakban, illetve magángyűjteményekben lelhetők fel. Ezeket az – elsősorban kéziratok – forrásokat dolgozatomban függelékemben befényképezve is közlöm.

A disszertáció másodlagos forrásául szolgálnak Szöllősy általános kompozíciós szokásairól, ősbemutatóiról, illetve – tágabb értelemben véve – környezetéről és történelmi koráról szóló cikkek, tanulmányok, könyvek; elsősorban Kárpáti János, Farkas

Zoltán, Dalos Anna, Wilhelm András, Tokaji András és Péteri Lóránt írásai.

III. Módszer

Az egyes művek logikai-formai alakulását egyfelől részletes analízis segítségével, másfelől pedig a kompozíciós munka történelmi és környezeti kontextusába ágyazva igyekeztem bemutatni. Analíziseim során Szöllősy saját elemzési módszereit is alkalmaztam, illetve idéztem.

Elemzéseim könnyebb érthetősége érdekében a legtöbb esetben saját kottapéldákat készítettem; egyszer-egyszer – amikor ez külön információval bírt – pedig Kárpáti János, illetve Szöllősy saját kottapéldáit használtam.

IV. Eredmények

Kutatómunkám során egy Szöllősy teljes vokális életművén végigvonuló tendencia rajzolódott ki, melynek kiindulópontja a Kodály-iskola, művészi

csúcsteljesítménye pedig a nyolcvanas évek négy kórusdarabja volt.

Elemzéseim kimutatják, hogy Szöllősy vokális-zeneszerzői gondolkodásának mindenkori velejárója a hivatkozás gesztusa, valamint, hogy egyes vokális darabjai magas szakmai és esztétikai színvonalon megírt mester munkák; joggal tartanak igényt a szakmai közeg széles elismerésére.

Láttatom továbbá, hogy Szöllősy zeneszerzői eszközei és a belőlük eredő strukturáltság minden esetben a kifejezés, a dikció, a szöveg kifejezéséül szolgálnak, ilyen értelemben *okozatai* a zeneszerzői szándéknak.

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó tevékenység dokumentációja

A disszertáció írása közben több Szöllősy poszt-schönbergiánus technikáját alkalmazó, illetve azt továbbgondoló zenedarabot is komponáltam. Ilyen többek között a *Jam Quartet* fuvolára, ütőhangszerekre, csellóra és zongorára; a *9 Songs* című vegyeskari mű; a *Kipling's Speech* szopránra, fuvolára, csellóra és

zongorára; a *Lerchenquartett* című vonósnégyes; illetve a szoprán szólóra, férfikarra és cimbalomra készült *Antiopé-töredékek*, Euripidész szövegére.